

Reactie VGS¹ en VBSO² op de Wet invoering leerrecht

Algemeen

Met de initiatiefnemer van dit [wetsvoorstel](#) constateren wij dat, helaas, duizenden kinderen niet naar school (kunnen) gaan. Wij staan in principe positief tegenover voorstellen om voor hen alsnog een passende manier te vinden om onderwijs te volgen (bijvoorbeeld op school, maar in bepaalde gevallen kan dat wat ons betreft ook – als dat voor het kind beter is – elders worden georganiseerd).

Wij danken daarom D66 voor de moeite die de partij neemt om de thuiszittersproblematiek te verkleinen. Want inderdaad: “We mogen kinderen nooit opgeven”, zoals D66-Kamerlid Van Meenen in een [toelichting](#) op het voorstel heeft gezegd.

We moeten blijvend kijken naar ontwikkelmogelijkheden van jongeren en zeker niet te snel beslissen dat er geen ontwikkeling mogelijk is en dat daarmee ontheffing van de leerplicht aan de orde is.

Vanuit deze grondhouding hebben wij daarom met veel belangstelling kennis genomen van het voorstel. Daarbij willen wij graag richting de initiatiefnemer enkele opmerkingen maken en aan hem een reeks vragen meegeven.

Opmerkingen en vragen

- Leerrecht

Het doel van de Wet invoering leerrecht wordt in de memorie van toelichting als volgt omschreven: “...om de wettelijke basis van het leerrecht – het recht van iedere jongere op zo volledig mogelijke ontplooiing van zijn persoonlijkheid, talenten, en geestelijke en lichamelijke vermogens – te verankeren en te versterken.”

De facto wordt met dit wetsvoorstel echter geen formeel leerrecht ingevoerd, maar ‘slechts’ een beperking van de leerplichtvrijstelling.

Nu dit wetsvoorstel geen verandering beoogt aan te brengen in de bevoegdheid van het bevoegd gezag om over toelating te beslissen en ook niet beoogt om een formeel leerrecht te verankeren, is het wellicht beter om de naam te wijzigen in bijvoorbeeld: “Wetsvoorstel minder thuiszitters”, of “Wetsvoorstel meer kinderen naar school”.

Daarnaast: “Leren” associëren de meeste mensen met het opdoen van kennis. Sommige kinderen die nu noodgedwongen thuiszitten, zullen vanwege hun beperkingen niet tot nauwelijks kennis kunnen verwerven. Wel kunnen ze zich vaak in andere opzichten – enigszins – ontwikkelen (onder andere op school). Ze kunnen bijvoorbeeld leren zichzelf aan te kleden. Om die bredere ontplooiing te vangen, adviseren wij de indiener om niet te spreken van een leerrecht, maar liever van een ontwikkelrecht.

INTERMEZZO

De Nederlandse wetgeving kent geen expliciet recht op onderwijs, vermeldt de memorie van toelichting terecht. Dat recht vloeit impliciet voort uit de leerplicht.

¹ De Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs ([VGS](#)) behartigt de belangen van 184 christelijk-reformatorische scholen in PO, VO, MBO en HBO en van 3 schippersinternaten, met samen een kleine 70.000 leerlingen en studenten.

² De Vereniging tot bevordering van schoolonderwijs op gereformeerde grondslag ([VBSO](#)) ondersteunt haar leden onder meer via voorlichting en advisering over wettelijke voorschriften en commentarieert wetsvoorstellen en beleidsnotities. De VBSO vertegenwoordigt 28 scholen.

Hoe verhoudt een eventuele invoering van het leerrecht zich – vragen wij de initiatiefnemer – tot de (klassieke) interpretatie van de onderwijsvrijheid zoals vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet? In dit verband wijzen wij op deze [publicatie](#) van de Onderwijsraad (zie pag. 31). Daarin staat: “Voor leerlingen is het recht op onderwijs in opkomst. De notie van leerrecht(en) is daar een uiting van, deels als tegenhanger van de vrijheid van onderwijs als aanbiedersrecht.”

- ⇒ Hoe zou een leerrecht voor individuele leerlingen zich verhouden tot de onderwijsvrijheid van onderwijsaanbieders?
- ⇒ Hoe verhoudt zich zo'n leerrecht tot de rechten die ouders uitoefenen t.b.v. hun kind(eren)?
- ⇒ En: hoe beïnvloedt het leerrecht het recht op onderwijs van andere leerlingen?

- Voorziene rol van de jeugdarts

- Staan de jeugdartsen achter de rol die zij met deze wet krijgen?
 - o Hoe worden zij (desgewenst extra) gefaciliteerd om deze rol op zich te nemen?
- Hoe verhoudt zich dat tot de verantwoordelijkheid van de school? Hoeveel ruimte heeft/houdt die om een eigen afweging te maken over de toelating van leerlingen? En: welke rol speelt het samenwerkingsverband hierin?
- Er zijn scholen met een nauwe en goedlopende samenwerking met jeugdhulpinstellingen, en voor zover dit nog in mindere mate aanwezig is, klinkt al langer de roep om die samenwerking te versterken. Bovendien is de thuiszittersproblematiek meestal niet (alleen) medisch maar gerelateerd aan een complex van sociale, context- en soms medische factoren. Is het dan wel effectief om de rol van jeugdhulp deels te vervangen door die van de jeugdarts? Op zijn minst zou hier in de uitvoering (toerusting jeugdartsen) nadrukkelijk aandacht voor moeten zijn. Wanneer de jeugdarts acteert zonder echt goede afstemming met jeugdhulp, wordt het paard alsnog achter de wagen gespannen.

- Effecten wetsvoorstel

- Is dit wetsvoorstel impliciet een middel om het onderwijsaanbod – dat voor sommige kinderen kennelijk niet toereikend is – uit te breiden? Zijn daarvoor geen andere/betere manieren denkbaar?
- Welke rol zou de jeugdhulp kunnen spelen om het aantal thuiszitters terug te dringen?
- De druk op het onderwijs is al groot. Zal dit wetsvoorstel die druk niet nog verder verhogen, doordat scholen nog meer kinderen een plekje moeten zien te geven?
- Verplaatst dit wetsvoorstel de druk die kennelijk soms op ouders wordt uitgeoefend om een beroep te doen op vrijstelling van de leerplicht niet naar de (jeugd)arts die moet beoordelen of het kind in staat is zich op school te ontwikkelen?
- Het wetsvoorstel beoogt d.m.v. de invoering van het leerrecht het aantal thuiszitters terug te dringen, maar voor ons wordt nog onvoldoende aangetoond dat dit beoogde effect daadwerkelijk wordt bereikt. Zijn de verwachtingen niet te hoopvol en te groot?
- Daarmee samenhangend: ligt aan dit wetsvoorstel een analyse ten grondslag van de oorzaken van het grote aantal thuiszitters? Zo ja, in hoeverre zijn de bevindingen uit die analyse benut bij het schrijven van dit wetsvoorstel?
- Wat zijn de financiële implicaties van dit wetsvoorstel? Leidt effectuering van een leerrecht voor iedereen niet tot (in sommige gevallen) zeer hoge kosten, die niet (meer) in verhouding staan tot de (leer)baten?

Afrondend

Wij danken de initiatiefnemer en zijn medewerker(s) op voorhand voor het doornemen en verwerken van onze inbreng. Wij wensen hem veel wijsheid toe m.b.t. het vervolg.